

Burgerschapsvorming en sociale integratie

1. Inleidend

Sinds 1 februari 2006 hebben scholen in Nederland de wettelijke opdracht aandacht te besteden aan burgerschap en sociale integratie. De Onderwijsinspectie ziet toe op de uitvoering van deze opdracht. De wetgever geeft scholen veel ruimte om burgerschapsvorming zelf in te vullen.

In deze regeling laten we zien op welke manier Ubbo Emmius hiermee om gaat.

2. Drie kernwoorden van burgerschapsvorming

De SLO beschrijft drie kernwoorden van burgerschap, waar alle onderdelen van burgerschapsvorming onder kunnen vallen.

identiteit

Als je op een goede wijze wilt deelnemen aan de samenleving, dan moet je weten wie je zelf bent, waar je voor staat en moet je je bewust zijn van wie je bent ten opzichte van anderen. Daarbij is te denken aan vragen als:

- bij wie voel ik me thuis?
- wat betekent het voor mij dat ik een jongen/meisje ben?
- hoor ik bij een geloofsgemeenschap?

democratie

Leerlingen moeten weten hoe de democratie werkt, anders kun je er niet op een goede manier aan deelnemen. Belangrijke vragen zijn bijvoorbeeld:

- wat zijn de spelregels van de democratie?
- wat zijn grondrechten en maatschappelijke plichten?
- waarover mag ik meepraten en meebeslissen?
- hoe ga ik om met diversiteit?

participatie

Actief burgerschap betekent dat je meedoet in de samenleving. Daartoe moeten leerlingen kennismaken met maatschappelijke verbanden en leren ze vaardigheden en houdingen om actief mee te doen.

3. Inspectietoezicht

De SLO geeft op de site www.burgerschapindeschool.nl de volgende samenvatting van het toezichtskader van de Inspectie.

1. Zorg voor kwaliteit

- Visie en planmatigheid
De school heeft een visie op burgerschap en integratie en maakt daar een plan voor.
- Verantwoording
De school kan die visie en dat plan verantwoorden.
- Resultaten
De school evalueert of de beoogde doelen worden gerealiseerd.
- Risico's
De school houdt rekening met risico's en ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen met betrekking tot dit onderwerp.

2. Onderwijsaanbod

- Sociale competenties
De school heeft een structureel aanbod dat zich richt op de bevordering van sociale competenties.
- Openheid naar de samenleving en de diversiteit die daarin aanwezig is;
  - een open en actieve opstelling naar lokale en/of regionale omgeving.
  - leerlingen daarmee in contact brengen.
  - de diversiteit kan betrekking hebben op de verschillende achtergronden van leeftijdgenoten en de verscheidenheid aan godsdiensten, etniciteiten, culturen, opvattingen, leefwijzen en gewoonten.
- Basiswaarden en democratische rechtsstaat
De school bevordert basiswaarden en de kennis, houdingen en vaardigheden die nodig zijn voor participatie in de democratische rechtsstaat.

Basiswaarden:

- vrijheid van meningsuiting
- gelijkwaardigheid
- begrip voor anderen
- verdraagzaamheid
- autonomie
- afwijzen van onverdraagzaamheid
- afwijzen van discriminatie
- De school als oefenplaats
De school brengt burgerschap en integratie ook zélf in praktijk; ze zijn zichtbaar in de school en leerlingen kunnen er zelf mee oefenen.
- De school als leer- en werkomgeving.

4. Visie

Ubbo Emmius is een bijzondere scholengemeenschap, ontstaan vanuit de christelijke traditie. Die traditie vormt niet de grondslag van de school, maar is belangrijk in het schetsen van een perspectief. Daarin staat het ontwikkelen van een eigen levensvisie centraal. In de statuten van de scholengemeenschap is dat als volgt geformuleerd (artikel 1, lid 3):

Naam en zetel, grondslag

De stichting is geworteld in de christelijke traditie. Deze vormt een bron voor vragen en antwoorden rond zingeving. Reflectie daarop is belangrijk en nodigt mensen uit zich zo tot de wereld en de ander te verhouden dat zij hun eigen weg kunnen vinden in het leven. De stichting eerbiedigt ieders godsdienst of levensovertuiging en is het door haar aangeboden onderwijs voor eenieder toegankelijk.

Op de website van de scholengemeenschap is te lezen hoe bovenstaande een plaats krijgt in de praktijk van alledag.

Wij staan in ons onderwijs dagelijks stil bij de wereld om ons heen. We spreken met elkaar over waarden en normen. We vinden het belangrijk dat leerlingen een eigen levensvisie ontwikkelen en kritisch nadenken over zaken die vanuit de samenleving op ons afkomen.

Meningsvorming is van belang, altijd in relatie tot meningen van anderen, die er ook mogen zijn. Dit doen we niet alleen bij de dagopeningen, maar ook tijdens vieringen met bijvoorbeeld Kerst en Pasen.

Dagelijks, meestal aan het begin van de dag, zijn er momenten van bezinning. Dat gebeurt steeds aan de hand van een weekthema. Bezinning kan ook leiden tot daden. Dat doen we soms ook gezamenlijk, bijvoorbeeld met hulpacties.

Op het lesrooster staat het vak GL (godsdienst & levensbeschouwing). Een vak dat onder andere als doel heeft leerlingen goed inzicht te geven in onze (christelijke) cultuur; er is aandacht voor waardenontwikkeling en naast het christendom komen ook andere godsdiensten aan de orde.

5. Doelen

1. Leerlingen oriënteren zich op de samenleving en leren hun eigen mening te verantwoorden over maatschappelijke thema's.
2. In de school leven we – leerlingen, docenten, onderwijsondersteunend personeel en directie – in een minisamenleving. In deze situatie oefenen leerlingen in het leren samenleven.

3. Leerlingen participeren op een actieve manier in de samenleving. Zo leren ze verantwoordelijkheid te nemen voor anderen.

6. Schoolbrede én geïntegreerde aanpak

Alle vakken zijn ermee bezig én het feit dat we samen een school vormen maakt al dat er wordt gewerkt aan burgerschapsvorming. Het is onmogelijk om alle activiteiten in kaart te brengen of in een leergang onder te brengen. De kerndoelen van de onderbouw hebben t.a.v. burgerschapsvorming een directe (kerndoelen 43, 44 en 45) dan wel indirecte (kerndoelen 35, 36, 38 en 47) betekenis. Daarnaast is het zo dat ook de zgn. algemene vaardigheden direct of indirect met burgerschapsvorming van doen hebben.

In de onderstaande tabel hebben we getracht activiteiten te formuleren die plaatsvinden op het kruisvlak van de door ons genoemde doelen en de kernwoorden.

doelen	kernwoorden		
	identiteit	democratie	participatie
1. oriëntatie en eigen mening verantwoorden	dagopeningen godsdienstlessen ckv / muziek / beeldende vorming	godsdienst maatschappijleer geschiedenis aardrijkskunde cursus debatteren	lessen buitenschoolse activiteiten excursies
2. samenleven op school	mentoraat decaanaat sova vieringen		leerlingenraad MR commissies (w.o. school- krant / LSD / WSA)
3. participeren en verantwoordelijkheid nemen	acties voor goede doelen		stage

